

Οικονομικά... αναλφάβητοι οι πολίτες!

Καθοριστικό ρόλο στην πρόσφατη παγκόσμια οικονομική κρίση έπαιξε ο χρηματοοικονομικός αναλφαβητισμός των πολιτών, τονίζει ο καθηγητής Ν. Φίλιππας. Οι συνέπειες. Αναγκαία η διά βίου μάθηση.

Δημοσιεύθηκε: 2 Μαρτίου 2011 - 07:39

Μία από τις σημαντικότερες προκλήσεις στις δυτικές κοινωνίες τον 21ο αιώνα είναι η **επιμόρφωση των πολιτών για τη λήψη κατάλληλων χρηματοοικονομικών αποφάσεων.**

Σύμφωνα με πρόσφατες εμπειρικές μελέτες, ο **χρηματοοικονομικός αναλφαβητισμός** (financial illiteracy) αποτελεί ένα οξύ κοινωνικό πρόβλημα, καθώς οι περισσότεροι πολίτες έχουν σχετική ή ακόμα και **πλήρη ανεπάρκεια γνώσεων για βασικές χρηματοοικονομικές έννοιες και εργαλεία.**

Η μεταβίβαση της υποχρέωσης λήψης σημαντικών χρηματοοικονομικών αποφάσεων από το κράτος ή από συλλογικούς οργανισμούς στα άτομα καθιστά το πρόβλημα αυτό ακόμα πιο οξύ και εκθέτει τους χρηματοοικονομικά αναλφάβητους πολίτες σε πολύ σημαντικούς κινδύνους, όπως είναι η **απώλεια εισοδημάτων, οι αποτυχημένες επενδυτικές επιλογές, η φτώχεια, η υπερχρέωση, η έλλειψη συνταξιοδοτικής αποταμίευσης και ο λανθασμένος οικογενειακός προγραμματισμός.**

Δεν θα ήταν υπερβολή να υποστηρίξει κανείς ότι ο χρηματοοικονομικός αναλφαβητισμός έπαιξε **καθοριστικό ρόλο και στην πρόσφατη παγκόσμια οικονομική κρίση** που ακόμα βιώνουμε, καθώς η άγνοια συνέβαλε στην υπερβολική έκθεση των πολιτών σε μια σειρά χρηματοοικονομικούς κινδύνους.

Επιπλέον, όπως είναι γνωστό από τη διεθνή βιβλιογραφία, η **ασύμμετρη πληροφόρηση** (asymmetric information) συμβάλλει στη μεταφορά του πλούτου από τα άτομα με τη λιγότερη και χαμηλότερης ποιότητας πληροφόρηση στους καλύτερα πληροφορημένους.

Σύμφωνα με τα ευρήματα σχετικά πρόσφατης μελέτης του ΟΟΣΑ (2005) για τη βελτίωση της χρηματοοικονομικής εκπαίδευσης των πολιτών στις χώρες-μέλη του, το πρόβλημα του χρηματοοικονομικού αναλφαβητισμού παρουσιάζεται εντονότερο σε συγκεκριμένες ομάδες ατόμων, όπως είναι **τα άτομα σχετικά χαμηλού εκπαιδευτικού επιπέδου, οι μειονότητες και τα άτομα με ιδιαίτερα χαμηλό εισόδημα.**

Ως ανταπόκριση σε αυτήν την πρόκληση, διεθνείς οργανισμοί, όπως ο ΟΟΣΑ, κυβερνήσεις σε μια σειρά χώρες (π.χ. Ηνωμένο Βασίλειο, Αυστραλία, ΗΠΑ, Ιαπωνία) καθώς και επιστημονικές οργανώσεις (π.χ. American Finance Association) αναλαμβάνουν **συγκεκριμένες δράσεις** για την προώθηση της χρηματοοικονομικής παιδείας.

Ορισμένες αρνητικές συνέπειες του χρηματοοικονομικού αναλφαβητισμού είναι **οι παρακάτω**:

- Αδυναμία διαχωρισμού των εννοιών **ονομαστικού και πραγματικού επιτοκίου**, αλλά και σταθερού - κυμαινόμενου.
- Άγνοια του **θεσμικού πλαισίου** των επενδυτικών προϊόντων και υπηρεσιών.
- Άγνοια για τους **αναλαμβανόμενους κινδύνους** από επενδύσεις σε απλά αλλά και σε σύνθετα χρηματοοικονομικά προϊόντα.
- Έλλειψη διαφοροποίησης των επενδυτικών χαρτοφυλακίων.
- **Αδυναμία αναχρηματοδότησης χρέους** σε χαμηλότερο επιτόκιο.
- Αδυναμία κατανόησης των επιπτώσεων από το αναλαμβανόμενο χρέος.
- Αδυναμία κατάρτισης ατομικού ή οικογενειακού **οικονομικού προϋπολογισμού**.
- **Μηδενική αποταμίευση για συνταξιοδότηση ή ασθένεια**.
- Αναποτελεσματική διαχείριση κεφαλαίου κίνησης.
- Πληρωμή **τεράστιων προμηθειών** χρηματιστηριακών συναλλαγών.
- Πληρωμή τεράστιων εξόδων για **ενεργητική διαχείριση αμοιβαίων κεφαλαίων**.
- **Μη ορθολογική συμπεριφορά** σε χρηματιστηριακές επενδύσεις ή επενδύσεις ακίνητης περιουσίας.

Η ταχύτητα των εξελίξεων στον χρηματοπιστωτικό τομέα και οι σημαντικές κοινωνικές επιπτώσεις του χρηματοοικονομικού αναλφαβητισμού καθιστούν δράσεις όπως είναι η διά βίου μάθηση απόλυτα αναγκαίες.

*** Ο κ. Νικόλαος Δ. Φίλιππας είναι αναπληρωτής καθηγητής Τμήματος Οργάνωσης & Διοίκησης Επιχειρήσεων του Πανεπιστημίου Πειραιώς.**